

D5.9 POLICY BRIEF 1

Project acronym	EXPECT_Art
Project full title	EXPloring and Educating Cultural literacy Through Art
Grant agreement no.	101132662
Coordinator	SYDDANSK UNIVERSITET (SDU)
Date	30.04.25

This deliverable was funded by the European Union under Grant Agreement 101132662. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Research Executive Agency (REA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Document Information:

Work Package number:	5
Responsible Task Leader:	SDU
Contributors:	Søren Sindberg Jensen, Carsten Friberg, Gro Hellesdatter Jacobsen, Bianca Bassler, Agnes Kende, Árendás Zsuzsanna, Magdalena Tabernacka, Klaudia Kaptur, Maja Zade,l and Silvia de Riba Mayoral.
Project Coordinator:	Søren Sindberg Jensen
Dissemination Level:	PU – Public
Date of submission:	30.04.25

History of Revisions

Version	Date	Summary of changes made	Modified by
1.0	26.04.25	Original document	Søren Sindberg Jensen

Contents

EXECUTIVE SUMMARY 1
LIST OF APPENDICES..... 2

List of abbreviations:

ABSALON PROFESSIONSHOJSKOLEN ABSALON

CCL: Critical cultural literacy

RPTU RHEINLAND-PFALZISCHE TECHNISCHE
UNIVERSITÄT

SDU: SYDDANSK UNIVERSITET

TK: HUN-REN TARSADALOMTUDOMÁNYI
KUTATÓKÖZPONT

WP: Work Package

UB: UNIVERSITAT DE BARCELONA ES 999986387

UWr UNIwersytet Wrocławski

ZRS ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO SREDISCE
KOPER

EXECUTIVE SUMMARY

The D5.9 POLICY BRIEF 1 is the first of two policy briefs developed in the EXPECT_Art project. This first policy brief functions as a precursor for D5.10 Policy Brief 2. Whereas this first policy brief is grounded in the extensive conceptual and methodological literature review conducted in WP2, the second policy brief will build on the findings of the fieldwork in WP4 and it will be delivered towards the end of the project. Whereas the first policy brief contains an introduction to key concepts of the project and general points of awareness and recommendations regarding critical cultural literacy and arts education in and across Denmark, Germany, Hungary, Poland, Slovenia, and Spain, the second will present policy brief specific findings on gaps within arts education regarding possibilities for furthering cultural literacy in and across these countries.

This first policy brief contains one generic brief, in English and translated, and seven briefs, which convey the insights of the first year of the EXPECT_Art project for the specific cultural and linguistic contexts of the partner countries, i.e. the deliverable contain specific briefs for Denmark, Germany, Hungary, Poland, Slovenia, Spain, and Catalonia. The target audience for the brief is policymakers and practitioners in the field of education, with the objective of influencing educational policy to include a decolonial approach and knowledge on critical cultural literacy in political reforms of arts education.

The rationale for developing one generic brief and local briefs is twofold. Firstly, because of the decolonial and community-based theoretical basis of the EXPECT_Art project it is important to take into account and highlight local circumstances, while making sure not to leave the cross-European perspective out of sight. Secondly, given that arts education is a policy area that lies with the member states in the EU, the policy brief is must be targeted towards the local contexts of the member states, within which the EXPECT_Art project is carried out.

The deliverable is the result of work taking place under Task 5.8 Development of Policy Briefs and Webinars for Policymakers Across Countries. The work was carried out from January through April in the WP5 Working Group 2 (T5.7, T5.8, T5.10) Policy, which have representatives from SDU, ZRS, UB, RPTU, UW, TK, and AAU. The work was coordinated by SDU and consisted of a initial working group meeting where format and content were decided upon, followed by a couple of iterations of draft writing, feedback between SDU and the partners, implementation of revisions, and feedback of revised drafts. These iterations lead to the finalization of the policy briefs towards the end of April 2025.

The policy briefs are publicly available on the Cultural Literacy Hubs at EXPECT_Art project website: <https://www.expectart.eu/cultural-literacy-hubs/>.

LIST OF APPENDICES

Appendix I: Policy Brief 1, general part in English

Appendix II: Policy Brief 1 in Danish

Appendix III: Policy Brief 1 in German

Appendix IV: Policy Brief 1 in Hungarian

Appendix V: Policy Brief 1 in Polish

Appendix VI: Policy Brief 1 in Slovenian

Appendix VII: Policy Brief 1 in Spanish

Appendix VIII: Policy Brief 1 in Catalan

EXPECT_Art Policy Brief 1

Introduction

This policy brief presents key insights from the first year of the EXPLoring and Educating Cultural literacy Through Art (EXPECT_Art) project, which seeks to identify existing measures and barriers for fostering critical cultural literacy in arts education across Europe. The European Union emphasises the importance of arts education as a key component of cultural development and creativity, promoting policies that integrate arts into formal and informal learning environments.

Drawing on a comprehensive literature review and an analysis of national and regional contexts in Denmark, Germany, Hungary, Poland, Slovenia, and Spain, this policy brief highlights critical “points of awareness” regarding the current state of arts education and critical cultural literacy in schools. These recommendations aim to challenge dominant narratives in curricula. And they provide actionable recommendations to promote critical cultural literacy through arts education.

By addressing these issues, this policy brief contributes to the broader European effort to create more equitable, inclusive, and culturally responsive education systems.

Key concepts of the EXPECT Art project

Arts education including education through arts and uses of arts in education, covers both school subjects dedicated to specific forms of arts, e.g. music, the inclusion of art forms in other school subjects, e.g. architecture in history, and uses of arts in out-of-school contexts, e.g. a field trip to a cinema.

Decoloniality is about identifying patterns and structures of powers that are embedded in practices and mind sets. Coloniality is considered a historical process that continuously (re)appears in mentalities, institutions and practices.

Critical Cultural literacy is a set of social practices. People are always already culturally literate, as their everyday lives are already saturated and shaped by cultural and artistic forms of expression.

Decolonizing the arts curriculum is about reorienting teaching practices, structure of schools, the world outside the school, prioritizing minoritized forms of art and including the variety of art forms and expressions, that children and youth engage with as audiences or practitioners.

International and European legal perspectives on cultural literacy

In United Nation's Agenda 2030 children and youth were famously recognized as **critical agents of change**. According Sustainable Development Goal 4 it must be ensured that all learners acquire knowledge through education for human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship, and appreciation of cultural diversity and eliminate gender disparities in education.

A paradigm shift in education is needed which shall help teachers, artists, and members of local communities **to become aware of their role in the process of developing critical cultural literacy of children and youth**.

From an international law perspective developing critical cultural literacy through arts education builds upon:

- Broad and inclusive definition of education (including arts education), prohibition of discrimination in education and educational rights of minorities and foreigners¹.
- Rights of the children to express own opinions, views, and beliefs, preserving own identity, freedom of thought, conscience and religion, **right to participate freely in cultural life and the arts**, right to enjoy his or her own culture, to profess and practice his or her own religion, or to use his or her own language².

From the EU perspective, the critical cultural literacy framework addresses areas where the Union may encourage cooperation or support and supplement action by Member States in the field of culture (art. 167 para 2 TFEU), in particular in the area of artistic and literary creation.

General points of awareness

The mere inclusion of marginalized material and views in the arts education curriculum is insufficient

Decoloniality and decolonization of arts education need to be understood in relationship to the local contexts.

The EXPECT Art recommendations

Reforms of arts curriculum must address teaching practices, structure of schools, the world outside the school and take students' identity, reality, and interests into account.

Reforms of arts education curriculum, informed by the decolonial perspective must be sensitive to country-specific legal, administrative, organizational, and social barriers.

In the following, the [Danish/German/Hungarian/Polish/Slovenian/Spanish/Catalan] legal framework for arts education is introduced, followed by points of awareness and recommendations for policy makers in [Denmark/Germany/Hungary/Poland/Slovenia/Spain] regarding reforming arts education curriculum in a decolonial perspective.

¹ The UNESCO Convention Against Discrimination in Education adopted on 14 December 1960 in Paris

² United Nations Convention on the Rights of the Child adopted by General Assembly resolution 44/25 on 20 November 1989

EXPECT_Art Policy Brief 1

Introduktion

Dette policy brief præsenterer centrale indsigter fra det første år af EXPLoring and Educating Cultural Literacy Through Art (EXPECT_Art)-projektet, som søger at identificere eksisterende foranstaltninger og barrierer for at fremme kritisk kulturel literacy i kunstundervisning på tværs af Europa. Den Europæiske Union understreger betydningen af kunstundervisning som en nøglekomponent i kulturel udvikling og kreativitet, idet den fremmer politikker, der integrerer kunst i formelle og uformelle læringsmiljøer.

Med udgangspunkt i et omfattende litteraturstudie og en analyse af nationale og regionale sammenhænge i Danmark, Tyskland, Ungarn, Polen, Slovenien og Spanien, fremhæver dette policy brief vigtige opmærksomhedspunkter vedrørende kunstundervisningens aktuelle tilstand og kritisk kulturel literacy i skolen. Disse anbefalinger sigter mod at udfordre dominerende fortællinger i curriculum. Og de giver praktiske anbefalinger til at fremme kritisk kulturel literacy gennem kunstundervisning.

Ved at tage fat på disse spørgsmål bidrager policy briefet til den bredere europæiske indsats for at skabe mere retfærdige, inkluderende og kulturelt lydhøre uddannelsessystemer.

EXPECT_Art-projektets nøglebegreber

Kunstundervisning, herunder undervisning gennem kunst og brug af kunst i undervisningen, dækker både skolefag, der er dedikeret til bestemte kunstarter, f.eks. musik, inddragelse af kunstarter i andre skolefag, f.eks. arkitektur i historie, og brug af kunst i udenfor skolen, f.eks. en tur i biografen.

Dekolonialitet handler om at identificere mønstre og strukturer af magt, der er indlejret i praksisser og tanke-sæt. Kolonialitet betragtes som en historisk proces, der løbende (gen)opstår i mentaliteter, institutioner og praksisser.

Kritisk kulturel literacy er et sæt af sociale praksisser. Mennesker har altid allerede kulturel literacy, da deres hverdag allerede er mættet og formet af kulturelle og kunstneriske udtryksformer.

Dekolonialisering af kunstcurriculum handler om at nyorientere undervisningspraksis, skolestruktur, verden uden for skolen, at prioritere minoriserede kunstformer og at inkludere den mangfoldighed af kunstformer og udtryk, som børn og unge engagerer sig i som publikum eller udøvere.

Internationale og europæiske juridiske perspektiver på kulturel literacy

I FN's Agenda 2030 blev børn og unge anerkendt som vigtige aktører for forandring. Ifølge Bæredygheds mål 4 skal det sikres, at alle elever tilegner sig viden gennem uddannelse i menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, fremme af en kultur præget af fred og ikke-vold, globalt medborgerskab og værdsættelse af kulturel mangfoldighed og eliminering af kønsforskelle i uddannelse.

Der er behov for et paradigmeskifte inden for uddannelse, som skal hjælpe lærere, kunstnere og medlemmer af lokalsamfund til at blive bevidste om deres rolle i processen med at udvikle kritiske kulturelle læsefærdigheder hos børn og unge.

Ud fra et folkeretligt perspektiv bygger udvikling af kritisk kulturel literacy gennem kunstundervisning på:

- Bred og inkluderende definition af uddannelse (herunder kunstundervisning), forbud mod diskrimination i uddannelse og uddannelsesmæssige rettigheder for minoriteter og udlændinge¹.
- Børns ret til at udtrykke egne meninger, synspunkter og overbevisninger, bevare egen identitet, tankefrihed, samvittigheds- og religionsfrihed, ret til frit at deltage i kulturlivet og kunsten, ret til at nyde sin egen kultur, bekende sig til og udøve sin egen religion eller bruge sit eget sprog².

I et EU-perspektiv behandler rammen for kritisk kulturel literacy områder, hvor Unionen kan tilskynde til samarbejde eller støtte og supplere medlemsstaternes indsats på kulturområdet (art. 167, stk. 2 i TEUF), især inden for kunstneriske og litterære frembringelser.

Generelle opmærksomhedspunkter

Alene inddragelsen af marginaliseret materiale og synspunkter i læseplaner for kunstundervisning er utilstrækkelig.

Dekolonialitet og dekolonisering af kunstundervisning skal forstås i forhold til de lokale kontekster.

EXPECT Art's anbefalinger

Reformer af læseplaner for kunstundervisningens skal indbefatte undervisningspraksis, skolernes struktur, verden uden for skolen og tage elevernes identitet, virkelighed og interesser i betragtning.

Reformer af pensum for kunstundervisning, baseret på det dekoloniale perspektiv, skal være følsomme over for landespecifikke juridiske, administrative, organisatoriske og sociale barrierer.

I det følgende introduceres den danske juridiske ramme for kunstundervisning, efterfulgt af opmærksomhedspunkter og anbefalinger til politiske beslutningstagere i Danmark vedrørende reformering af læseplaner for kunstundervisningen i et dekolonialt perspektiv.

¹ The UNESCO Convention Against Discrimination in Education adopted on 14 December 1960 in Paris

² United Nations Convention on the Rights of the Child adopted by General Assembly resolution 44/25 on 20 November 1989

Danmark

Folkeskoleloven danner rammen for fagene i grundskolen. Det overordnede formål med folkeskolen beskrives således:

- **§ 1.** Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

I forlængelse af Folkeskoleloven beskrives de enkelte fags mål og indhold i ”Bekendtgørelse om formål, kompetencemål og opmærksomhedspunkter for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål)”. Frem mod 2027 arbejdes der med udviklingen og implementeringen af nye fagplaner under overskriften Fagfornyelsen.

Blandt folkeskolens fag, som de pt. tager sig, kan der skelnes mellem obligatoriske fag hvor der undervises i kunst: musik (1.-6. klassetrin), billedkunst (1.-6. klassetrin), håndværk og design (3.-6. klassetrin), dansk (1.-9. klassetrin) og sprogfagene (engelsk 1.-9. klassetrin og tysk eller fransk i 5.-9. klassetrin) og fag hvor der indgår kunst, fx historie (3.-9. klassetrin). Hertil kommer obligatorisk praktisk/musisk valgfag for 7. og 8. klassetrin samt lokalt valgfag på 9. klassetrin, som i et vist omfang indbefatter kunstundervisning.

Her følger opmærksomhedspunkter og anbefalinger angående arbejdet med kunst og kritisk kulturel literacy i skolens fag.

Opmærksomhedspunkter

Fag, hvor der undervises i kunst, er vigtige for anerkendelsen af elevernes kritiske kulturelle literacy.

I dag er kritisk kulturel literacy ikke et velkendt begreb i grundskolen, mens literacy er et velkendt begreb i mange sammenhænge. Kulturel literacy og kritisk literacy er mindre udbredte begreber.

Kultur er et politiseret begreb, der ofte betragtes som noget nationalt (som i Folkeskolelovens skelnen og prioritering mellem dansk kultur og andre kulturer) eller noget der vedrører minoritetsgrupper.

Anbefalinger

Det anbefales, at de praktisk/musiske fag samt kunstneriske elementer i de øvrige fag opprioriteres i forbindelse med fagfornyelsesarbejdet.

Det er vigtigt, at fokus på kritisk kulturel literacy i udviklingen af skolens fag til stadighed sker i tæt dialog med skolens nøgleaktører: elever, lærere, pædagoger og ledere.

Et essentialistisk, klassisk kulturbegreb må forlades til fordel for et dynamisk og komplekst kulturbegreb.

Indtil for nyligt har det danske samfund været kendetegnet ved en mangel på kritik af dansk kolonialisme og minoriteters perspektiver er til stadighed underrepræsenteret i de nationale læseplaner, herunder for de kunstneriske fag.

Det anbefales at tage højde for den historiske forsømmelse af dansk kolonialisme og andre minoritetsperspektiver i den fremtidige udvikling af kunstundervisning i bred forstand.

At arbejde med dekolonisering og relaterede fænomener og temaer som racialisering og diskrimination i (kunst)uddannelse kan medføre ubehag og svære følelser.

Det anbefales at undervisere opøver sensitivitet over for svære følelser og især mindre magtfulde deltageres positioner i undervisningsrummet. Desuden bør institutioner og ledelse tage ansvar for, at der trygt kan arbejdes med dekolonisering m.v.

Funded by
the European Union

EXPECT_Art Policy Brief 1

Einleitung

Das vorliegende Kurzdossier präsentiert die wichtigsten Erkenntnisse aus dem ersten Jahr des Projekts EXPLoring and Educating Cultural Literacy Through Art (EXPECT_Art). Das Projekt wurde ins Leben gerufen, um bestehende Maßnahmen und Hindernisse für die Förderung machtkritischer kultureller Bildung in der Kunsterziehung in ganz Europa aufzuzeigen. Die Europäische Union betont die Bedeutung der Kulturellen Bildung als Schlüsselkomponente der kulturellen Entwicklung und Kreativität und fördert Maßnahmen, die Kunst in formelle und informelle Lernumgebungen integrieren.

Auf der Grundlage einer umfassenden Literaturrecherche und einer Analyse der nationalen und regionalen Kontexte in Dänemark, Deutschland, Ungarn, Polen, Slowenien und Spanien werden in diesem Kurzdossier kritische Punkte zum aktuellen Stand der kulturellen Bildung und der kritischen kulturellen Kompetenz in Schulen hervorgehoben. Die Intention dieser Empfehlungen ist es, eine Reflexion über die bestehenden Narrative in den Lehrplänen anzuregen. Es wird angeregt, dass sie umsetzbare Empfehlungen zur Förderung kritischer kultureller Kompetenz durch kulturelle Bildung aussprechen.

Dieses Kurzdossier trägt durch den Bezug zu den genannten Themenfeldern zu den breiteren europäischen Bestrebungen bei, gerechtere, integrative und kulturellexive Bildungssysteme zu schaffen.

Schlüsselkonzepte des Projektes EXPECT_Art

Kulturelle Bildung, die auch die Bildung durch Kunst und die Verwendung von Kunst in der Bildung umfasst, kann vielfältig sein. Sie kann sich zum Beispiel auf Schulfächer wie Musik konzentrieren, in denen bestimmte Formen der Kunst behandelt werden. Aber auch die Einbeziehung von Kunstformen in andere Schulfächer, wie etwa Architektur in Geschichte, oder die Verwendung von Kunst in außerschulischen Kontexten, wie zum Beispiel bei einem Ausflug ins Kino, sind Möglichkeiten, wie kulturelle Bildung stattfinden kann.

Wenn wir von **Dekolonialität** sprechen, dann meinen wir die Identifizierung von Machtmustern und -strukturen, die in Praktiken und Denkweisen verankert sind. Kolonialität wird gemeinhin als ein historischer Prozess betrachtet, der immer wieder in unterschiedlichen Formen in den Mentalitäten, Institutionen und Praktiken der Menschen in Erscheinung tritt.

Es besteht die Möglichkeit, dass **"kritische kulturelle Bildung"** als eine Reihe von sozialen Praktiken verstanden werden könnte. Die kulturelle Bildung der Menschen ist ein wesentlicher Aspekt ihrer Identität, der sich auf die vielfältigen und reichen Ausdrucksformen der Kultur und Kunst stützt.

Die Überlegungen zur **Dekolonialisierung des Kunstlehrplans** könnten eine Neuausrichtung der Unterrichtspraktiken, der Schulstruktur und der Welt außerhalb der Schule mit sich bringen. Es wäre denkbar, dass dabei auch eine Bevorzugung minoritärer Kunstformen in Betracht gezogen wird. Zudem könnte die Einbeziehung der Vielfalt der Kunstformen und -ausdrücke, mit denen sich Kinder und Jugendliche als Publikum oder Praktizierende beschäftigen, ein wichtiger Aspekt sein.

Internationale und europäische Rechtsperspektiven zur kulturellen Bildung

In der Agenda 2030 der Vereinten Nationen wurde Kinder und Jugendliche als entscheidende Akteure des Wandels anerkannt. Nach bestem Wissen und Gewissen und in Übereinstimmung mit dem Ziel für nachhaltige Entwicklung (Sustainable Development Goal 4) sollte man sich bemühen, sicherzustellen, dass alle Lernenden durch Bildung Wissen über die Menschenrechte, die Gleichstellung der Geschlechter, die Förderung einer Kultur des Friedens und der Gewaltlosigkeit, die globale Bürgerschaft und die Wertschätzung kultureller Vielfalt erwerben und geschlechtsspezifische Ungleichheiten in der Bildung beseitigen.

Ein möglicher Ansatz könnte in einem Wechsel des Bildungsparadigmas bestehen, der Lehrern, Künstlern und Mitgliedern lokaler Gemeinschaften dabei helfen könnte, sich ihrer Rolle im Prozess der Entwicklung kritischer kultureller Bildung von Kindern und Jugendlichen bewusst zu werden.

Aus völkerrechtlicher Sicht kann die Entwicklung kritischer kultureller Kompetenz durch kulturelle Bildung auf folgende Aspekte gestützt werden:

- Weit gefasste und umfassende Definition von Bildung (einschließlich kultureller Bildung), Verbot von Diskriminierung im Bildungswesen und Bildungsrechte von Minderheiten¹.
- Das Recht der Kinder, eigene Meinungen, Ansichten und Überzeugungen zu äußern, die eigene Identität zu bewahren, Gedanken-, Gewissens- und Religionsfreiheit, das Recht, frei am kulturellen Leben und an der Kunst teilzunehmen, das Recht, sich an der eigenen Kultur zu erfreuen, sich zu seiner eigenen Religion zu bekennen und diese auszuüben oder seine eigene Sprache zu verwenden.

Aus Perspektive der EU umfasst der Rahmen für die kritische kulturelle Bildung Bereiche, in denen die Union die Zusammenarbeit fördern oder Maßnahmen der Mitgliedstaaten im Bereich der Kultur unterstützen und ergänzen kann (Art. 167 Abs. 2 AEUV), insbesondere im Bereich des künstlerischen und literarischen Schaffens.

Allgemeine Hinweise

Es ist zu bedenken, dass die Einbeziehung marginalisierter Materialien und Ansichten im Lehrplan in Bezug auf Kunst noch nicht ausreichend gewährleistet ist.

EXPECT_Art Empfehlungen

Wenn man Kunstlehrpläne reformieren möchte, wäre es sicherlich sinnvoll, sich mit der Unterrichtspraxis, der Struktur der Schulen und der Welt außerhalb der Schule zu befassen. Dabei sollten die Identität, die Realität und die Interessen der Schüler berücksichtigt werden.

¹ Das am 14. Dezember 1960 in Paris angenommene UNESCO-Übereinkommen gegen Diskriminierung im Bildungswesen

Wenn wir Dekolonialität und Dekolonisierung der kulturellen Bildung verstehen möchten, sollten wir sie im Zusammenhang mit den lokalen Kontexten betrachten.

Wenn wir uns auf Reformen der Lehrpläne für Kunst einigen, sollten wir uns an der dekolonialen Perspektive orientieren. Dabei sollten wir die länderspezifischen rechtlichen, administrativen, organisatorischen und sozialen Hindernisse berücksichtigen.

Im Folgenden möchten wir Ihnen den deutschen Rechtsrahmen für kulturelle Bildung vorstellen. Im Anschluss daran möchten wir Ihnen Hinweise und Empfehlungen für politische Entscheidungsträger in Deutschland zur Reform des Lehrplans für kulturelle Bildung in einer dekolonialen Perspektive geben.

Deutschland

Kulturelle Bildung ist entscheidend für die Persönlichkeitsentwicklung und gesellschaftliche Teilhabe. Das deutsche Schulsystem bietet eine rechtliche Grundlage, jedoch bestehen Herausforderungen bei der Umsetzung.

Rechtliche Einordnung:

Artikel 7 des Grundgesetzes regelt das Schulwesen, wobei die Kulturhoheit bei den Bundesländern liegt. Die UN-Kinderrechtskonvention und das Sozialgesetzbuch betonen das Recht auf kulturelle Bildung. Auch auf europäischer Ebene wird kulturelle Bildung unterstützt, z.B. durch das Programm „Kreatives Europa“. Trotz dieser Grundlagen gibt es bei der Umsetzung oft finanzielle und strukturelle Hürden.

Herausforderungen:

Kulturelle Bildung betrifft nicht nur den Bildungsauftrag, sondern auch soziale Gerechtigkeit. Der Diskurs muss mit Investitionen untermauert werden. Dekoloniale, feministische und klassenkritische Ansätze können zur Förderung von Teilhabe beitragen.

Relevante Erkenntnisse

Die UN-Kinderrechtskonvention (1989, Artikel 12) betont das Recht von Kindern, sich eine eigene Meinung zu bilden und diese frei zu äußern. Staaten sind verpflichtet, dafür geeignete Bedingungen zu schaffen.

Empfehlungen

Kinder sollten in die Planung von Projekten kultureller Bildung sowie damit verbundenen Forschungsprojekten einbezogen werden. Sie brauchen verständliche Informationen, und ethische Fragen müssen bedacht werden. Machtungleichheit zwischen Erwachsenen und Kindern sollte berücksichtigt werden. Dafür müssen Programme der kulturellen Bildung stärker finanziell gefördert werden.

In Programmen kultureller Bildung wird oft zwischen einer dominanten „Wirkkultur“ und den „Kulturen der Anderen“ unterschieden, was stereotype Vorstellungen verstärkt.

Begriffe sollten kritisch hinterfragt, Machtstrukturen reflektiert und Privilegien bewusst gemacht werden. Dafür braucht es begleitende Forschungsprojekte.

Eine dekoloniale, klassenkritische und feministische Perspektive hilft, Ungleichheiten abzubauen und dominante Kulturansichten zu hinterfragen.

Die Lehrer*innenbildung muss machtkritische und inklusive Perspektiven vermitteln. Forschendes Lernen sollte gezielt gefördert werden, um eine vielfältige und diskriminierungssensible Praxis zu stärken.

Empfehlungen

1. Erhöhung der Finanzierung kultureller Bildungsprogramme zur Gewährleistung von Chancengleichheit.
2. Integration dekolonialer Ansätze in Curricula, um vielfältige Perspektiven zu stärken.
3. Ausbau der Lehrkräfteausbildung mit Fokus auf machtkritische und inklusive Perspektiven.

Die Lehrer*innenbildung muss Räume für Reflexion und forschendes Lernen schaffen, um eine diskriminierungssensible Praxis zu stärken. Kulturelle Bildung hat das Potenzial, gesellschaftliche Strukturen kritisch zu hinterfragen und sollte politisch stärker gefördert werden.

EXPECT_Art Policy Brief 1

Bevezetés

Ez a szakpolitikai összefoglaló az EXPloring and Educating Cultural literacy Through Art (EXPECT_Art), A kulturális műveltség fejlesztése és oktatása a művészeteken keresztül, projekt első évének legfontosabb tanulságait mutatja be, amelynek célja a kritikus kulturális műveltség előmozdítását célzó, meglévő intézkedések és akadályok azonosítása a művészeti oktatásban Európa-szerte. Az Európai Unió hangsúlyozza a művészeti oktatás fontosságát, mint a kulturális fejlődés és a kreativitás kulcsfontosságú összetevőjét, és olyan szakpolitikákat támogat, amelyek a művészeteket integrálják a formális és informális tanulási környezetekbe.

A szakirodalom átfogó áttekintésére, valamint a dán, német, magyar, lengyel, lengyel, szlovén és spanyol nemzeti és regionális kontextusok elemzésére támaszkodva ez a szakpolitikai összefoglaló a művészeti oktatás és az iskolai kritikai kulturális műveltség jelenlegi helyzetével kapcsolatos kritikus "figyelemfelkeltő pontokra" világít rá. Az ajánlások célja, hogy megkérdőjelezzék a tantervekben uralkodó narratívákat. Emellett megvalósítható ajánlásokat tesznek a kritikai kulturális műveltségnek a művészeti oktatáson keresztül történő előmozdítására.

E kérdésekkel foglalkozva ezen szakpolitikai összefoglaló hozzájárul az igazságosabb, befogadóbb és kulturálisan érzékenyebb oktatási rendszerek létrehozására irányuló szélesebb körű európai erőfeszítésekhez.

Az EXPECT Art projekt kulcsfogalmai

A művészeti nevelés, beleértve a művészeteken keresztül történő oktatást és a művészetek felhasználását az oktatásban, magában foglalja mind a művészetek bizonyos formáival foglalkozó iskolai tantárgyakat, pl. a zenét, mind a művészeti formák bevonását más iskolai tantárgyakba, pl. az építészet a történelemben, mind pedig a művészetek iskolán kívüli felhasználását, pl. egy mozi látogatást.

A dekolonialitás a gyakorlatokba és gondolkodásmódokba beágyazott hatalmi minták és struktúrák azonosításáról szól. A gyarmatosítást olyan történelmi folyamatnak tekintjük, amely folyamatosan (újra)megjelenik a mentalitásokban, intézményekben és gyakorlatokban.

A kritikai kulturális műveltség társadalmi gyakorlatok összessége. Az emberek eleve kulturális írástudók, mivel mindennapi életüket már átítatják és alakítják a kulturális és művészeti kifejezési formák.

A művészeti tanterv dekolonizációja a tanítási gyakorlatok, az iskolák struktúrájának és az iskolán kívüli világnak az átrendezéséről szól, a művészet kisebbségben lévő formáinak előtérbe helyezéséről, valamint a művészeti formák és kifejezések sokféleségének bevonásáról, amelyekkel a gyermekek és fiatalok közönségként vagy gyakorló művészként kapcsolatba kerülnek.

A kulturális műveltség nemzetközi és európai jogi perspektívái

Az ENSZ Agenda 2030-ban a gyermekeket és a fiatalokat a változás kritikus szereplőiként ismerte el. A 4. fenntartható fejlődési cél szerint biztosítani kell, hogy minden tanuló az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség, a béke és az erőszakmentesség kultúrájának előmozdítása, a globális állampolgárság, a kulturális sokszínűség megbecsülése és a nemek közötti egyenlőtlenségek megszüntetése érdekében folytatott oktatás révén ismereteket szerezzen, és hogy az oktatásban megszűnjenek a nemek közötti egyenlőtlenségek.

Paradigmaváltásra van szükség az oktatásban, amely segít a tanároknak, művészeknek és a helyi közösségeknek **tudatosítani szerepüket a gyermekek és fiatalok kritikai kulturális műveltségének kialakításában.**

Nemzetközi jogi szempontból a kritikai kulturális műveltség fejlesztése a művészeti oktatáson keresztül a következőkre épül:

- Az oktatás tág és inkluzív meghatározása (beleértve a művészeti oktatást is), az oktatásban történő megkülönböztetés tilalma, valamint a kisebbségek és a külföldiek oktatási jogai¹.
- A gyermekek joga a saját véleményhez, nézeteik és meggyőződések kifejezéséhez, saját identitásuk megőrzéséhez, a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadsághoz, a kulturális életben és a művészetekben való szabad részvételhez, a saját kultúra megéléséhez, a saját vallás megvallásához és gyakorlásához, valamint a saját nyelv használatához való jog².

Az EU szempontjából a kritikus kulturális műveltségi keret olyan területekkel foglalkozik, amelyekben az Unió ösztönözheti az együttműködést, illetve támogathatja és kiegészítheti a tagállamok kulturális tevékenységét (az EUMSZ 167. cikkének (2) bekezdése), különösen a művészeti és irodalmi alkotások területén.

Általános

A marginalizált anyagoknak és nézeteknek a művészeti oktatás tantervébe való pusztán beillesztése nem elegendő.

A művészeti oktatás dekolonialitását és dekolonizációját a helyi kontextusokkal összefüggésben kell értelmezni.

Az EXPECT_Art ajánlásai

A művészeti tanterv reformjának foglalkoznia kell a tanítási gyakorlatokkal, az iskolák struktúrájával, az iskolán kívüli világgal, és figyelembe kell vennie a tanulók identitását, valóságát és érdeklődését.

A művészeti oktatás tantervi reformjainak a dekolonialista szemlélet alapján érzékenyen kell kezelniük az országspecifikus jogi, adminisztratív, szervezeti és társadalmi akadályokat.

A következőkben a művészeti oktatás magyar jogi keretét mutatjuk be, majd a magyar politikai döntéshozók számára a művészeti oktatás tantervének dekolonialista szemléletű reformjával kapcsolatos figyelemfelhívó pontok és ajánlások következnek.

¹ Az UNESCO 1960. december 14-én Párizsban elfogadott, az oktatásban való megkülönböztetés elleni egyezménye.

² Az Egyesült Nemzetek Szervezetének a gyermek jogairól szóló egyezménye, amelyet a Közgyűlés 1989. november 20-i 44/25. számú határozatával fogadott el.

Magyarország

D.5.9 Szakpolitikai összefoglaló- Magyarország

Magyarország egy autokratikus berendezkedés, illetve tekintélyelvű rendszer felé mozog. Jelenleg nincsenek a kormánytól független politikai döntéshozók, akik bármely szakpolitikai területet befolyásolhatnának. Ezért a szakpolitikai ajánlásoknak gyakorlatilag nincs hatásuk.

Jogi keret: A 2020-as magyar Nemzeti alaptanterv (NAT) fontos szerepet szán a művészeti oktatásnak, elsősorban a kulturális identitás megerősítésének, az esztétikai tudatosság előmozdításának és a hagyományőrzésnek. A dokumentum szerint a művészeti nevelés céljai közé tartoznak:

- a tanulók művészetek iránti érzékenységének elősegítése,
- az esztétikai és művészeti tudatosság fejlesztése,
- a nemzeti kulturális örökség megismertetése és megbecsülésének ösztönzése,
- valamint a kreativitás és az önkifejezés támogatása.

A NAT kiemeli, hogy a művészeti nevelés nem csupán az egyéni képességek fejlesztését célozza, hanem az identitásképzés és a közösségépítés fontos eszközeként is szolgál. A dokumentum azonban nem hangsúlyozza a művészetek kritikai, társadalmi vagy politikai szerepét, és kevés figyelmet fordít a kortárs művészeti formákra, illetve a diákok önálló értelmezésének ösztönzésére. Így a NAT művészeti neveléssel kapcsolatos megközelítése inkább hagyományközpontú és normatív, mint kritikai vagy reflexív.

A magyar általános iskolákban (1-8. osztály) a művészeti nevelés elsősorban zenei (ének) és vizuális kultúra (képzőművészet) órákon keresztül valósul meg.

Ezek a számok az iskola helyi tantervétől függően némileg változhatnak, de általában a fent vázolt nemzeti keretet követik.

Fontos tudnivalók

A magyar kontextusban a kritikai kulturális műveltség fogalma nem használatos - sem a tudományos szakirodalomban, sem a tanárképzési programokban, sem az egyetemi tantervekben, sem a közbeszédben.

Ajánlások

Az oktatási hatóságoknak, az egyetemeknek és a tanárképző intézményeknek együtt kell működniük a tudósokkal, a civil társadalom szereplőivel és a kisebbségi közösségekkel a KKM koncepciók lefordítása és honosítása érdekében, biztosítva a kulturális relevanciát és a gyakorlati alkalmazhatóságot.

A 2020-as magyar Nemzeti alaptanterv (NAT) nem említi a KKM-et. A NAT bevezetője a nemzeti identitás, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a családi életre nevelés fontosságát hangsúlyozza.

A KKM keretrendszerek integrálása a NAT-ba - a tanterv felülvizsgálata, hogy kifejezetten tartalmazza a KKM elemeit, például a társadalmi egyenlőtlenségekről való kritikus gondolkodást, a rendszerszintű elnyomás feltárását, és a valós társadalmi kérdések tanulók által vezetett vizsgálatának lehetőségét.

A nemzeti tanterv és az oktatás továbbra is vagy kizárja a romák hangját, vagy leegyszerűsítő, sztereotip módon ábrázolja őket (pl. egzotikusnak, hagyományosnak, elszegényedettnek).

Olyan tantervi tartalmak bevezetése, amelyek többféle kulturális, történelmi és társadalmi nézőpontot tükröznek. Ez magában foglalja a marginalizált hangok - például a romák, az LMBTQ+ vagy a munkásosztálybeli nézőpontok - kiemelését olyan tantárgyakban, mint a történelem és az irodalom.

Funded by
the European Union

EXPECT_Art Policy Brief 1

Wprowadzenie

Niniejszy dokument programowy (ang. policy brief) przedstawia kluczowe spostrzeżenia z pierwszego roku projektu EXPLoring and Educating Cultural literacy Through Art (EXPECT_Art), który ma na celu zidentyfikowanie istniejących środków i barier dla wspierania krytycznej świadomości kulturowej w edukacji artystycznej w całej Europie. Unia Europejska podkreśla znaczenie edukacji artystycznej jako kluczowego elementu rozwoju kulturalnego i kreatywności, promując polityki, które integrują sztukę z formalnymi i nieformalnymi środowiskami edukacyjnymi.

W dokumencie przedstawiono, opierając się na kompleksowym przeglądzie literatury oraz analizie kontekstów krajowych i regionalnych w Danii, Niemczech, na Węgrzech, w Polsce, Słowenii i Hiszpanii, „kluczowe zagadnienia” dotyczące obecnego stanu edukacji artystycznej i krytycznej świadomości kulturowej w szkołach. Prezentowane zalecenia mają na celu zakwestionowanie dominujących narracji w programach nauczania. Dostarczają one również praktycznych rekomendacji mających na celu promowanie krytycznej świadomości kulturowej poprzez edukację artystyczną.

Odnosząc się do tych kwestii, dokument programowy przyczynia się do szerszych europejskich starań na rzecz stworzenia bardziej sprawiedliwych, integracyjnych i wrażliwych kulturowo systemów edukacji.

Kluczowe pojęcia w projekcie EXPECT_Art

Edukacja artystyczna, w tym edukacja przez sztukę i wykorzystanie sztuki w edukacji, obejmuje zarówno przedmioty szkolne poświęcone konkretnym formom sztuki, np. muzyka, włączenie form sztuki do innych przedmiotów szkolnych, np. architektura w historii, jak i wykorzystanie sztuki w kontekstach pozaszkolnych, np. wycieczka do kina.

Dekolonializm polega na identyfikowaniu wzorców i struktur władzy, które są osadzone w praktykach i sposobach myślenia. Kolonializm jest uważany za proces historyczny, który nieustannie (ponownie) pojawia się w mentalności, instytucjach i praktykach.

Krytyczna Świadomość Kulturowa jest zbiorem praktyk społecznych. Ludzie zawsze są z natury świadomi kulturowo, ponieważ ich codzienne życie jest już nasycone i ukształtowane przez kulturowe i artystyczne formy ekspresji.

Dekolonizacja programów nauczania przedmiotów artystycznych polega na reorientacji praktyk nauczania, struktury szkół, świata poza szkołą, priorytetowym traktowaniu mniejszościowych form sztuki i uwzględnianiu różnorodnych form sztuki i ekspresji, z którymi dzieci i młodzież angażują się jako odbiorcy lub praktycy.

Świadomość kulturowa z międzynarodowej i europejskiej perspektywy prawnej

W Agendzie 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych dzieci i młodzież zostały uznane za **kluczowych agentów zmian (critical agents of change)**. Zgodnie z 4. Celem Zrównoważonego Rozwoju należy zapewnić, aby wszyscy uczący się zdobywali wiedzę poprzez edukację na rzecz praw człowieka, równości płci, promowania kultury pokoju i niestosowania przemocy, globalnego obywatelstwa i doceniania różnorodności kulturowej oraz eliminowania nierówności płci w edukacji.

Potrzebna jest zmiana paradygmatu w edukacji, która pomoże nauczycielom, artystom i członkom społeczności lokalnych uświadomić sobie ich rolę w procesie rozwijania krytycznej świadomości kulturowej dzieci i młodzieży.

Z perspektywy prawa międzynarodowego rozwijanie krytycznej świadomości kulturowej poprzez edukację artystyczną opiera się na:

- Szerokiej i inkluzywnej definicji edukacji (w tym edukacji artystycznej), zakazie dyskryminacji w edukacji oraz prawach edukacyjnych mniejszości i cudzoziemców¹,
- Prawach dzieci do wyrażania własnych opinii, poglądów i przekonań, zachowania własnej tożsamości, wolności myśli, sumienia i wyznania, **prawie do swobodnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym**, prawie do korzystania z własnej kultury, wyznawania i praktykowania własnej religii czy postępowania się własnym językiem².

Z perspektywy UE krytyczne ramy alfabetyzacji kulturowej odnoszą się do obszarów, w których Unia może zachęcać do współpracy lub wspierać i uzupełniać działania państw członkowskich w dziedzinie kultury (art. 167 ust. 2 TFUE), w szczególności w dziedzinie twórczości artystycznej i literackiej.

<u>Zagadnienia ogólne</u>	<u>Rekomendacje EXPECT_Art</u>
Samo włączenie marginalizowanych treści i poglądów do programu edukacji artystycznej jest niewystarczające	Reformy programów edukacji artystycznej muszą odnosić się także do praktyk nauczania, struktury szkół, świata poza szkołą oraz uwzględniać tożsamość, rzeczywistość i zainteresowania uczniów.
Dekolonialność i dekolonizacja edukacji artystycznej muszą być rozumiane w odniesieniu do lokalnych kontekstów.	Reformy programów edukacji artystycznej, oparte na perspektywie dekolonialnej, muszą być wrażliwe na specyficzne dla danego kraju bariery prawne, administracyjne, organizacyjne i społeczne.

Poniżej przedstawiono polskie ramy prawne edukacji artystycznej, a następnie kluczowe zagadnienia i rekomendacje dla decydentów politycznych w Polsce dotyczące reformy programów edukacji artystycznej w perspektywie dekolonialnej.

¹ Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty sporządzona w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r. (Dz. U. z 1964 r. Nr 40, poz. 268).

² Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).

Polska

Edukacja, w tym edukacja artystyczna i dostęp do dóbr kultury, zajmują wysokie miejsce w katalogu polityk publicznych. Prawo oświatowe odnosi się do elementów związanych z rozwijaniem krytycznej świadomości kulturowej (CCL). Zgodnie z tą ustawą, kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata.

Sposób realizacji obowiązku szkolnego określają następujące ustawy: Prawo oświatowe i ustawa o systemie oświaty. Prowadzenie zajęć edukacyjnych z udziałem cudzoziemców również podlega tym przepisom. Podstawa programowa przyjmowana jest na szczeblu centralnym w drodze aktów wykonawczych.

Edukacja artystyczna i wychowanie przez sztukę są realizowane w różny sposób na różnych etapach kształcenia:

Plastyka i muzyka (8-letnia szkoła podstawowa (ISCED 1 i 2))

Muzyka, sztuki wizualne Historia sztuki, Historia tańca, Historia muzyki (szkoła średnia (ISCED 3)). System edukacji w Polsce charakteryzuje się połączeniem scentralizowanego zarządzania (Ministra Edukacji Narodowej oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego) i administracji zdecentralizowanej (władze lokalne). Jednostki samorządu terytorialnego nie decydują o programach nauczania, ale odpowiadają za zarządzanie szkołami pod względem organizacyjnym i finansowym.

Charakterystyka systemu edukacji i wytycznych programowych w zakresie edukacji artystycznej i edukacji przez sztukę pozwala na wyodrębnienie kluczowych zagadnień (punktów świadomości) dla wdrażania CCL w Polsce, które zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Zagadnienia kluczowe

CO: Czy termin krytyczna świadomość kulturowa jest częścią dyskursu?

W Polsce CCL jest przedmiotem badań naukowych (zob. np. Z. Kwieciński, Potrzeba alfabetyzacji krytycznej [w:] red. J. Rutkowiak, D. Kubinowski, M. Nowak, Edukacja, moralność, sfera publiczna. Materiały z Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego PTP, Lublin, 2007), nie jest jednak wprost rekomendowana przez politycznych decydentów jako element obowiązujący w programach nauczania i w sposobach prowadzenia edukacji w szkołach.

Rekomendacje

Rekomendujemy opracowanie i upowszechnienie podręcznika CCL w języku polskim dla decydentów na poziomie lokalnym i centralnym oraz organizowanie szkoleń i konferencji, w których będą brali udział studenci kierunków pedagogicznych, prawa i administracji, którzy w przyszłości będą zajmowali zapewne kluczowe stanowiska w polskim systemie oświaty.

KTO: Kim są kluczowi decydenci?

Identyfikacja kluczowych decydentów, którzy mają wpływ na programy nauczania i sposób prowadzenia edukacji w szkołach. W Polsce system edukacji jest częściowo scentralizowany, a częściowo zdecentralizowany.

W wymiarze aksjologicznym działania adresowane do decydentów muszą być spójne w zakresie wdrażania koncepcji CCL w polskiej oświacie - zwłaszcza biorąc pod uwagę to, że nadzór nad procesem edukacji sprawują organy administracji rządowej.

GDZIE: Szkoła a środowisko lokalne - jaki jest zakres oddziaływania obu środowisk i ich wzajemne relacje?

Polski system oświaty zakłada także wykorzystanie potencjału środowiska lokalnego rozumianego szeroko - zarówno jako nauczycieli i ich zasoby społeczne (np. kontakty w świecie artystycznym itp.) oraz rodziców czy otoczenia szkoły.

Władze na poziomie loknym - mimo, że programy nauczania są scentralizowane - mają jednak pewien wpływ na kształtowanie edukacji w szkole. Inicjatywa w tym zakresie leży po stronie nauczycieli, którzy mają możliwość wprowadzenia tzw. **innowacji pedagogicznej** (programowej, metodycznej, organizacyjnej) lub **eksperymentu pedagogicznego** po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej szkoły i Rady Rodziców uczniów, którzy uczęszczają do tej szkoły.

WPŁYW KONTEKSTU KRAJOWEGO NA BADANIA TEORETYCZNE:

Dekolonializm Perspektywa dekolonialna w Polsce, jako kraju, który niegdyś znajdował się w strefie wpływów Rosji Sowieckiej, jest inna niż w krajach zachodnich. Jest ona bardziej zbliżona do perspektywy krajów bałtyckich. Napływ uchodźców z wschodniej granicy kraju (np. z Ukrainy, Białorusi) sprawia, że perspektywa ta jest jeszcze bardziej widoczna niż przed 2022 rokiem. Perspektywa dekolonialna w Polsce dotyczy również dekolonizacji wewnętrznej, zapoczątkowanej przez egalitarne procesy wyrównywania szans społecznych w dobie tzw. socjalizmu.

Niezbędne jest wyraźne wskazanie, że szkoła nie jest środowiskiem odrębnym od środowiska domowego i tzw. otoczenia społecznego szkoły. W związku z tym w rekomendacjach powinna znaleźć się wyraźna wskazówka, że szkoły powinny być nastawione na poznanie skąd dzieci pochodzą i jakie mają podstawy kulturowe, a następnie konieczne jest projektowanie odpowiednich do tych zasobów kulturowych, działań angażujących dzieci w sztukę i aktywności artystyczne.

EXPECT_Art Policy Brief 1

Uvod

Ta dokument predstavlja ključne uvide prvega leta projekta Raziskovanje in vzgajanje kulturne pismenosti skozi umetnost (EXPECT_Art), ki si prizadeva prepoznati obstoječe ukrepe in ovire za spodbujanje kritične kulturne pismenosti pri umetnostni vzgoji širom Evrope. Evropska unija prepoznava pomembnost umetnostne vzgoje kot ključne za kulturni razvoj in ustvarjalnost, pri tem pa spodbuja politike, ki vključujejo umetnost tako v formalna kot neformalna učna okolja. Na osnovi obsežnega pregleda literature in analize nacionalnih in regionalnih kontekstov na Danskem, Madžarskem, Poljskem, v Nemčiji, Sloveniji in Španiji, ta dokument izpostavlja ugotovitve glede trenutnega stanja umetnostne vzgoje in kritične kulturne pismenosti v šolah. Priporočila so namenjena ozaveščanju o prevladujočih strukturah moči v učnih načrtih, poleg tega pa ponujajo tudi praktične nasvete za spodbujanje kritične kulturne pismenosti skozi umetnostno vzgojo. Z naslavljanjem teh izzivov ta politična priporočila prispevajo k širši evropski pobudi za ustvarjanje bolj pravičnih, vključujočih in kulturno odzivnih izobraževalnih sistemov.

Ključni pojmi projekta EXPECT_Art

Umetnostna vzgoja, vključno z izobraževanjem prek umetnosti in uporabo umetnosti v izobraževanju, se navezuje tako na šolske predmete, namenjene različnim oblikam umetnosti, npr. glasbena umetnost, vključevanje umetnosti v druge predmete, kot sta arhitektura pri zgodovini, ter uporabo umetnosti izven šolskega okolja, npr. ogled kino predstave.

Dekolonialnost pomeni prepoznavo vzorcev in struktur moči, ki so vpeti v navade in načine razmišljanja. Kolonialnostrazujemo kot zgodovinski proces, ki se znova in znova pojavlja v zavestih, ustanovah in vsakdanjih praksah.

Kritična kulturna pismenost je skupek družbenih praks. Ljudje smo že kulturno pismeni, saj so naša vsakdanja življenja že prežeta s kulturnimi in umetniškimi izrazi.

Dekolonializacija učnega načrta umetnosti pa preusmerja prakse poučevanja, šolsko in izvenšolsko strukturo, ter v ospredje postavlja manjšinske oblike umetnosti. Vključuje številne vrste umetnosti in umetniških izrazov, s katerimi se srečujejo otroci in mladi kot občinstvo ali kot ustvarjalci.

Mednarodne in evropske pravne podlage za kritično kulturno pismenost

V Agendi Združenih narodov 2030 so otroci in mladina prepoznani kot kritični nosilci sprememb. Glede na 4. cilj trajnostnega razvoja mora biti vsem učencem in učenkam prek izobraževanja zagotovljeno znanje o človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, globalnem državljanstvu ter spoštovanju kulturne raznolikosti in odpravi razlik med spoloma v izobraževanju.

V izobraževanju je nujno spremeniti vzorce poučevanja na način, ki bo pomagal pedagoškemu osebju, umetniški in lokalni skupnosti ozavestiti njihovo vlogo v procesu razvoja kritične kulturne pismenosti otrok in mladih.

Z vidika mednarodnega prava je za razvoj kritične kulturne pismenosti skozi umetnostno vzgojo pomembno sledeče:

- Široka in vključujoča definicija izobrazbe, vključno z umetnostno vzgojo, ter prepoved diskriminacije pravic manjšin in tujcev v izobraževanju¹.
- Pravica otrok, da izrazijo lastna mnenja, stališča in prepričanja, ohranjajo lastno identiteto, svobodo misli, vesti in vere. Pravica do prostega sodelovanja v kulturi in umetnosti, uživanja v lastni kulturi ter izpovedovanja in izvajanja lastne vere ali uporabljeni svoj jezik².

Z vidika EU obravnava kritična kulturna pismenost področja, kjer lahko EU spodbuja sodelovanje ali podpira in dopolnjuje ukrepe držav članic na področju kulture (2. odstavek 167. člena PDEU), zlasti na področju umetniškega in literarnega ustvarjanja.

Ugotovitve

Zgolj vključevanje marginaliziranega gradiva in stališč v učni načrt umetnostne vzgoje ne zadošča.

Dekolonialnost in dekolonializacija umetnostne vzgoje morata biti obravnavani v povezavi z lokalnimi kontekstom.

EXPECT Art priporočila

Reforme učnega načrta umetnostne vzgoje morajo zajeti učne prakse, strukturo šole, okolje zunaj šole in upoštevati identiteto, okoliščine in zanimanja učencev.

Reforme učnega načrta umetnostne vzgoje, ki temeljijo na dekolonialni perspektivi, morajo upoštevati pravne, upravne, organizacijske in družbene omejitve posamezne države.

V nadaljevanju je predstavljen slovenski pravni okvir za umetnostno vzgojo, ki mu sledijo ključne ugotovitve in priporočila za oblikovalce in oblikovalke politik v Sloveniji za preoblikovanje umetnostne vzgoje skladno z dekolonialnim pristopom.

¹ Unescova konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju, sprejeta 14. decembra 1960 v Parizu.

² Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, sprejeta z resolucijo generalne skupščine 44/25 20. novembra 1989.

D.5.9 Politična priporočila 1 – Slovenija

V slovenskih šolah je v zadnjih letih vse več pozornosti namenjene kulturni raznolikosti, vključujočnosti ter upoštevanju jezikovnih, verskih in kulturnih značilnosti. Kljub temu pa na tem področju ostaja še veliko možnosti za spremembe - zlasti v povezavi s kritično kulturno pismenostjo, ki je v Sloveniji razmeroma nov in še neuveljavljen pojem. Tovrsten kritični okvir bi lahko uporabili za prevetritev in prenovo učnih načrtov ter pedagoških pristopov v smeri bolj dekolonialnih praks.

Obstoječi dokumenti na področju izobraževalnih politik poudarjajo avtonomijo pedagoškega osebja in njihovo pravico do izbora didaktičnih pristopov, kar odpira možnosti za kritične ter inovativne pristope – vključno s pristopi, ki temeljijo na umetnosti. Taki pristopi lahko spodbujajo kritične perspektive in transformativno učenje. V dokumentih je izpostavljen tudi pomen kritičnega odnosa do kulture in umetnosti ter spodbujanje zavedanja in izražanja lastne kulture ob spoznavanju drugih kultur.

Učinkovito izvajanje dekolonialnih praks in kritične kulturne pismenosti zahteva robusten javni izobraževalni sistem z zadostnim številom ustrezno usposobljenih zaposlenih. Trenutno pomanjkanje izobraževalnega kadra v Sloveniji vodi v potencialno izgorelost sedanjih učiteljev in učiteljic ter zaposlovanje premalo usposobljenega kadra. Reševanje teh sistemskih izzivov predstavlja osnovo kakovostnega izobraževanja, vključno z uresničevanjem potenciala kritične kulturne pismenosti v slovenskem izobraževanju.

Ugotovitev

Premalo obveznega izobraževanja in/ali usposabljanja bodočega pedagoškega osebja o temah, povezanih z ukvarjanjem s kulturno raznolikostjo in medkulturnostjo, dekolonialnostjo ter uporabo umetnosti v izobraževanju, in o kritičnem poučevanju navedenih tem.

Priporočila

Sprememba učnih načrtov univerzitetnih predmetov za bodoče zaposlene v vzgoji in izobraževanju v smeri kritičnega pristopa h kulturni pismenosti in spoznavanja različnih pristopov uporabe umetnosti v izobraževanju za dekolonizacijo šolskih predmetov.

Že zaposleno pedagoško osebje ob delu ni deležno obveznega ali rednega usposabljanja glede omenjenih tem. Obstoječa usposabljanja so pogosto projektne narave in s prostovoljno udeležbo. Poleg tega se zaposleni udeležujejo zunanjih izobraževanj glede na osebni interes.

Sistemske in ne projektne financirane rešitve za izvajanje obveznih ali rednih izobraževanj zaposlenih med delovnim časom na temo kritične kulturne pismenosti ter vključevanja umetnosti v njihovo pedagoško prakso. Izvajanje reflektivnih srečanj med pedagoškim osebjem, namenjenih premislekom o temah predmetov, pedagoških praksah in dejavnostih. S kritične perspektive.

Slovenska družba je kulturno heterogena; kultura je v izobraževanju pretežno razumljena in pogosto predstavljena skozi nacional(istič)no in evropocentrično perspektivo ter usmerjena na visoko kulturo.

A. Spremeniti učne načrte, da bodo vključevali različne kulturne perspektive in prispevke pri vseh šolskih predmetih.

B. Spreminjanje učnih praks tako, da bodo v večji meri poudarjale raznolikost glasov in kulturno raznolikost. Spodbujanje pedagoškega osebja k uporabi različnih pristopov pri poučevanju, zlasti umetniških, z namenom spodbujanja kritičnega mišljenja, kulturne zavesti in transformativnega učenja.

Spodbujanje obstoječe strokovne avtonomije zaposlenih za uporabo različnih didaktičnih pristopov, kot so: kakovostno zasnovan frontalni pouk, dialoško učenje, sodelovalno učenje, vodeno odkrivanje, reševanje problemov iz resničnega življenja, projektno delo, ustrezno vključevanje tehnologije v pouk itd., da bi bila učna izkušnja za učence in učenke smiselna in obenem v izziv.

EXPECT_Art Policy Brief 1

Introducción

Este documento presenta las ideas clave del primer año del proyecto de investigación “Explorando y educando la alfabetización cultural a través del arte” (EXPECT_Art), que pretende identificar las medidas y barreras existentes cuando se trata de fomentar la alfabetización cultural crítica en la educación artística en Europa. La Unión Europea subraya la importancia de la educación artística como componente clave del desarrollo cultural y la creatividad, por lo que busca generar políticas que integren las artes en entornos de aprendizaje formal e informal.

A partir de una revisión exhaustiva de literatura y de un análisis de los contextos nacionales y regionales en Dinamarca, Alemania, Hungría, Polonia, Eslovenia y España, este informe destaca los "puntos de atención" críticos sobre el estado actual de la educación artística y la alfabetización cultural crítica en las escuelas. Estas recomendaciones tienen como objetivo desafiar a las narrativas dominantes en los currículos y ofrecen opciones para promover la alfabetización cultural crítica mediante la educación artística.

Al abordar estas cuestiones, es posible trabajar para crear sistemas educativos más equitativos, inclusivos y culturalmente sensibles en Europa.

Conceptos clave del proyecto EXPECT Art

La educación artística, incluida la educación a través de las artes y las artes en la educación, abarca tanto las materias escolares dedicadas a formas específicas de arte (por ejemplo, la música), la inclusión de formas de arte en otras materias escolares (por ejemplo, la arquitectura en la historia), y los usos de las artes en contextos extraescolares (por ejemplo, una excursión al cine).

La decolonialidad consiste en identificar patrones y estructuras de poder arraigados en prácticas y mentalidades. La colonialidad se considera un proceso histórico que reaparece continuamente en mentalidades, instituciones y prácticas.

La alfabetización cultural crítica es un conjunto de prácticas sociales. Las personas siempre son culturalmente alfabetizadas, pues su vida cotidiana está impregnada y moldeada por formas de expresión cultural y artística.

Descolonizar el currículo de artes implica reorientar las prácticas de enseñanza, la estructura de las escuelas, el mundo fuera de la escuela, priorizando las formas de arte minorizadas e incluyendo variedad de formas y expresiones artísticas con las que el estudiantado puede interactuar como público o participante.

Perspectivas jurídicas internacionales y europeas sobre la alfabetización cultural

En la Agenda 2030 de Naciones Unidas, niños, niña y jóvenes son reconocidos como **agentes críticos del cambio**. Según el Objetivo de Desarrollo Sostenible 4, debe garantizarse que todo aprendiz tenga una educación en derechos humanos, en igualdad de género, en la promoción de una cultura de paz y no violencia, en la ciudadanía global y en la apreciación de la diversidad cultural, eliminando las disparidades de género en la educación.

Es necesario un cambio de paradigma en la educación que ayude a profesorado, artistas y miembros de las comunidades locales a tomar conciencia sobre **su papel en el proceso de desarrollo de la alfabetización cultural crítica de niños, niñas y jóvenes**.

Desde una perspectiva de derecho internacional, el desarrollo de la alfabetización cultural crítica mediante la educación artística se basa en:

- Una definición amplia e inclusiva de la educación (incluida la educación artística), evitando la discriminación en educación y garantizando los derechos educativos de grupos minorizados y extranjeros¹.
- Los derechos de los niños, niñas y jóvenes a expresar sus propias opiniones y creencias, preservando la propia identidad, libertad de pensamiento, conciencia y religión; **el derecho a participar libremente en la vida cultural y en las artes**; el derecho a gozar de su propia cultura, a profesar y practicar su propia religión o a utilizar su propia lengua².

Desde la perspectiva de la UE, el marco de alfabetización cultural crítica aborda los ámbitos en los que se puede fomentar la cooperación o apoyar y complementar la acción de los Estados miembros en el ámbito de la cultura (art. 167, párrafo 2, TFUE), en particular en el ámbito de la creación artística y literaria.

<u>Puntos de atención</u>	<u>Recomendaciones</u>
La mera inclusión de materiales y perspectivas marginalizadas en el currículum de educación artística es insuficiente.	Las reformas del currículum de educación artística deben abordar las prácticas docentes, la estructura de las escuelas y el mundo exterior, y tener en cuenta la identidad, la realidad y los intereses del alumnado.
La decolonialidad y la decolonización de la educación artística debe comprenderse en relación con los contextos locales.	Las reformas del currículum de educación artística, basadas en la perspectiva decolonial, deben ser sensibles a las barreras legales, administrativas, organizativas y sociales específicas de cada país.

A continuación, se presenta el marco jurídico español para la educación artística, seguido de puntos de atención y recomendaciones para los responsables de políticas en España y, en concreto, de Cataluña, con respecto a la reforma del currículo de educación artística en una perspectiva decolonial.

¹ The UNESCO Convention Against Discrimination in Education adopted on 14 December 1960 in Paris

² United Nations Convention on the Rights of the Child adopted by General Assembly resolution 44/25 on 20 November 1989

España

El marco legal español en materia de educación se basa en la Ley Orgánica de Educación (LOE) de 2006 y sus modificaciones en 2020, resultando en Ley Orgánica de Modificación de la LOE (LOMLOE). Esta ley hace referencia a la estructura del sistema educativo español y permite que las comunidades autónomas tengan sus propias competencias. Una de estas comunidades autónomas es Cataluña, que posee funciones exclusivas en educación, según lo reconocido en el artículo 131 del Estatuto de Autonomía de 2006. Dado que el proyecto de investigación EXPECT_Art se está llevando a cabo en el contexto catalán, el presente documento hará referencia a la Ley de Educación de Cataluña (LEC) de 2009.

Sin embargo, cabe destacar que ni la LOE, ni la LOMLOE, ni la LEC mencionan la literacidad cultural crítica como uno de los aspectos clave de las leyes educativas. En la LEC sí que se hace referencia a ideas que pueden estar relacionadas con este concepto.

En primer lugar, la LEC destaca que una de sus bases es la educación inclusiva, promoviendo la equidad y la cohesión social. En segundo lugar, el currículum catalán promovido por la LEC reconoce la importancia de la competencia ciudadana, que tiene que ver con:

1. Identificar acontecimientos históricos y sociales que configuran la identidad del estudiantado.
2. Participar en actividades comunitarias y en procesos de toma de decisiones con respeto a la democracia y la diversidad.
3. Analizar conceptos sociales y cívicos y aplicarlos en diferentes contextos.
4. Asumir valores europeos e internacionales en relación con la igualdad, la cohesión social y el desarrollo sostenible.

Finalmente, en lo que respecta a la educación artística, la ley propone introducirla en el currículum como una de las áreas clave de trabajo. Dentro de este ámbito, se busca fomentar cuatro competencias específicas:

1. Explorar y experimentar con diferentes lenguajes artísticos.
2. Analizar y apreciar expresiones artísticas.
3. Crear producciones artísticas individuales y colectivas.
4. Utilizar recursos digitales en los procesos creativos.

Por lo tanto, aunque la literacidad cultural crítica no se menciona explícitamente, varios puntos ofrecen un punto de partida para promoverla dentro de las leyes y los currículos. Por esta razón, y basándonos en la literatura revisada en este proyecto, en la siguiente tabla se presentan los puntos de atención y las recomendaciones para los responsables de políticas en Cataluña.

Puntos de atención

Las leyes españolas relacionadas con educación no mencionan la literacidad como uno de los aspectos clave. Esto puede deberse a que el término en inglés literacy no tiene un equivalente directo en español y, a menudo, se traduce como "alfabetización" o "literacidad". Sin embargo, en las leyes mencionadas se reconoce la importancia de la competencia en comunicación lingüística, es decir, en el desarrollo de habilidades en lectura y escritura, lo que se relaciona con una idea tradicional de la literacidad. Si bien esto es relevante, seguimos a Riquelme Arredondo y Quintero Corzo (2017), quienes enfatizan que la literacidad debería promoverse de manera crítica, abarcando el proceso de decodificación de problemas sociales, culturales y políticos. Por esa razón, es mejor traducir Critical Cultural Literacy como 'Educación Cultural Crítica'

Recomendación

Incluir el término "Educación Cultural Crítica" en las políticas y currículos educativos catalanes para ir más allá de un enfoque exclusivo en la lectura y escritura. Esto significa incorporar una literacidad que tenga en cuenta la dimensión social y cultural así como trabaje a través de las artes.

La LEC menciona que una de sus bases es la educación inclusiva, promoviendo la equidad y la cohesión social. La educación cultural crítica puede contribuir a ello, ya que permite "afrontar los problemas sociales a partir del debate y la argumentación, para formar un juicio propio y tomar decisiones para intervenir socialmente" (Grup de Recerca en Didàctica de les Ciències Socials, s.f.).

Integrar la educación cultural crítica en la formación docente para fomentar procesos de aprendizaje participativos y políticamente comprometidos. Esto también ayudaría a alcanzar el objetivo de la educación inclusiva, promoviendo la equidad y la cohesión social dentro de las prácticas docentes.

Desde una perspectiva hispanohablante, la educación cultural crítica se centra en "la interacción entre diferentes culturas en diversos contextos" (Alcocer et al., p.3). Este proceso incluye la negociación de relaciones de poder, modelos culturales y significados, e incluso puede implicar conflictos de identidad. Es decir, aboga por generar nuevas prácticas menos centradas en la resolución de problemas y más en gestos políticos destinados a crear comunidades diversas y diversificadas.

Promover programas de educación cultural crítica (tanto dentro como fuera de las instituciones educativas) para desarrollar prácticas relacionales en torno a las culturas. En lugar de centrarse en la resolución de problemas, estos programas deberían buscar fomentar comunidades diversas y diversificadas. Dichos programas pueden incluir prácticas comunitarias y artísticas para reforzar su propósito, ayudando a docentes y escuelas a desarrollar competencias curriculares en ciudadanía.

Referencias

Alcocer Vázquez, E., Balderas Garza, M., y Ix Caamal, J (2021). El lector al centro: análisis del enfoque didáctico de literacidad cultural. *Sinéctica*, 56, Article e1179. [https://doi.org/10.31391/s2007-7033\(2021\)0056-007](https://doi.org/10.31391/s2007-7033(2021)0056-007)

Grup de Recerca en Didàctica de les Ciències Socials (n.d). Literacidad Crítica. Universitat Autònoma de Barcelona. <https://webs.uab.cat/gredics/literacidad-critica/>

Riquelme Arredondo, A., & Quintero Corzo, J. (2017). La literacidad, conceptualizaciones y perspectivas: hacia un estado del arte. *Reflexiones*, 96(2), 93–105. <https://doi.org/10.15517/rr.v96i2.32084>

EXPECT_Art Policy Brief 1

Introducció

Aquest document presenta les idees clau del primer any del projecte de recerca “Explorant i educant l'alfabetització cultural a través de l'art” (EXPECT_Art), que pretén identificar les mesures i les barreres existents quan es tracta de fomentar l'alfabetització cultural crítica en l'educació artística a Europa. La Unió Europea subratlla la importància de l'educació artística com a component clau del desenvolupament cultural i la creativitat, pel que busca generar polítiques que integrin les arts en entorns d'aprenentatge formal i informal.

A partir d'una revisió exhaustiva de literatura i d'una anàlisi dels contextos nacionals i regionals a Dinamarca, Alemanya, Hongria, Polònia, Eslovènia i Espanya, aquest informe destaca els "punts d'atenció" crítics sobre l'estat actual de l'educació artística i l'alfabetització cultural crítica a les escoles. Aquestes recomanacions tenen com a objectiu desafiar les narratives dominants en els currículums i ofereixen opcions per promoure l'alfabetització cultural crítica mitjançant l'educació artística.

En abordar aquestes qüestions, es possible treballar per a crear sistemes educatius més equitatius, inclusivament i culturalment sensibles dins d'Europa.

Conceptes clau del projecte EXPECT_Art

L'educació artística, inclosa l'educació a través de les arts i les arts a l'educació, inclou tant les matèries escolars dedicades a formes específiques d'art (per exemple, la música), la inclusió de formes d'art en altres matèries escolars (per exemple, l'arquitectura a la història), i els usos de les arts en contextos extraescolars (per exemple, una excursió).

La descolonialitat consisteix a identificar patrons i estructures de poders integrats en pràctiques i mentalitats. La colonialitat es considera un procés històric que (re)apareix contínuament en mentalitats, institucions i pràctiques.

L'alfabetització cultural crítica és un conjunt de pràctiques socials. Les persones sempre estan alfabetitzades culturalment, ja que la seva vida quotidiana està saturada i modelada per formes d'expressió culturals i artístiques.

Descolonitzar el currículum d'arts implica reorientar les pràctiques d'ensenyament, l'estructura de les escoles, el món fora de l'escola, prioritzant les formes d'art minoritzades i incloent-hi varietat de formes i expressions artístiques amb què l'estudiantat pot interactuar com a públic o participant.

Perspectives jurídiques internacionals i europees sobre l'alfabetització cultural

A l'Agenda 2030 de les Nacions Unides, infants i joves són reconeguts com a **agents crítics del canvi**. Segons l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 4, s'ha de garantir que tot aprenent tingui una educació en drets humans, en igualtat de gènere, en la promoció d'una cultura de pau i no violència, en la ciutadania global i en l'apreciació de la diversitat cultural, tot eliminant les disparitats de gènere en l'educació.

Cal un canvi de paradigma en l'educació que ajudi a professorat, artistes i membres de les comunitats locals **a prendre consciència sobre el seu paper en el procés de desenvolupament de l'alfabetització cultural crítica d'infants i joves**.

Des d'una perspectiva de dret internacional, el desenvolupament de l'alfabetització cultural crítica mitjançant l'educació artística es basa en:

- Una definició àmplia i inclusiva de l'educació (inclosa l'educació artística), evitant la discriminació en educació i garantint els drets educatius de grups minoritzats i estrangers¹.
- Els drets dels infants a expressar les pròpies opinions i creences, preservant la pròpia identitat, llibertat de pensament, consciència i religió; **el dret a participar lliurement en la vida cultural i en les arts**; el dret a gaudir de la seva pròpia cultura, a professar i practicar la seva pròpia religió o a utilitzar la seva pròpia llengua².

Des de la perspectiva de la UE, el marc d'alfabetització cultural crítica aborda els àmbits on es pot fomentar la cooperació o donar suport i complementar l'acció dels Estats membres en l'àmbit de la cultura (art. 167, paràgraf 2, TFUE), en particular en l'àmbit de la creació artística i literària.

Punts d'atenció

La mera inclusió de material i punts de vista marginalitzats en el currículum d'educació artística és insuficient.

La decolonialitat i la decolonització de l'educació artística s'han d'entendre en relació amb els contextos locals.

Recomanacions

Les reformes del currículum artístic han d'abordar les pràctiques docents, l'estructura de les escoles, el món exterior a l'escola i tenir en compte la identitat, la realitat i els interessos de l'estudiantat.

Les reformes del currículum d'educació artística, basades en la perspectiva decolonial, han de tenir en compte les barreres legals, administratives, organitzatives i socials específiques del país.

A continuació, s'introdueix el marc legal espanyol i català per a l'educació artística, seguit de punts d'atenció i recomanacions per als responsables polítics a Espanya i en concret, de Catalunya, pel que fa a la reforma del currículum d'educació artística des d'una perspectiva decolonial.

¹ The UNESCO Convention Against Discrimination in Education adopted on 14 December 1960 in Paris

² United Nations Convention on the Rights of the Child adopted by General Assembly resolution 44/25 on 20 November 1989

Catalunya

El marc legal espanyol en matèria d'educació es basa en la Llei Orgànica d'Educació (LOE) de 2006 i les seves modificacions de 2020, la resultant en Llei Orgànica de Modificació de la LOE (LOMLOE). Aquesta llei fa referència a l'estructura del sistema educatiu espanyol i permet que les comunitats autònomes tinguin les seves pròpies competències. Una d'aquestes comunitats autònomes és Catalunya, que posseeix funcions exclusives en educació, segons es reconegut a l'article 131 de l'Estatut d'Autonomia de 2006. Atès que el projecte de recerca EXPECT_Art s'està duent a terme en el context català, el present document farà referència a la Llei d'Educació de Catalunya (LEC) de 2009.

Tanmateix, cal destacar que ni la LOE, ni la LOMLOE, ni la LEC esmenten la literacitat cultural crítica com un dels aspectes clau de les lleis educatives. A la LEC sí que es fa referència a idees que poden estar relacionades amb aquest concepte.

En primer lloc, la LEC destaca que una de les seves bases és l'educació inclusiva, promovent l'equitat i la cohesió social. En segon lloc, el currículum català promogut per la LEC reconeix la importància de la competència ciutadana, que té a veure amb:

1. Identificar esdeveniments històrics i socials que configuren la identitat de l'alumnat.
2. Participar en activitats comunitàries i en processos de presa de decisions amb respecte per la democràcia i la diversitat.
3. Analitzar conceptes socials i cívics i aplicar-los en diferents contextos.
4. Assumir valors europeus i internacionals en relació amb la igualtat, la cohesió social i el desenvolupament sostenible.

Finalment, pel que fa a l'educació artística, la llei proposa introduir-la en el currículum com una de les àrees clau de treball. Dins d'aquest àmbit, es busca fomentar quatre competències específiques:

1. Explorar i experimentar amb diferents llenguatges artístics.
2. Analitzar i apreciar expressions artístiques.
3. Crear produccions artístiques individuals i col·lectives.
4. Utilitzar recursos digitals en els processos creatius.

Per tant, tot i que la literacitat cultural crítica no es menciona explícitament, alguns dels seus punts ofereixen una base per promoure-la dins de les lleis i els currículums. Per aquesta raó, i basant-nos en la literatura revisada en aquest projecte, en la següent taula es presenten els punts d'atenció i les recomanacions per als responsables de polítiques a Catalunya.

Punts d'atenció

Que les lleis espanyoles relacionades amb l'educació no mencionin la literacitat com un dels aspectes clau pot ser degut al fet que el terme en anglès literacy no té un equivalent directe en català i, sovint, es tradueix com "alfabetització" o "literacitat". Tanmateix, en les lleis esmentades es reconeix la importància de la competència en comunicació lingüística, és a dir, el desenvolupament d'habilitats en lectura i escriptura, la qual cosa es relaciona amb una idea tradicional de la literacitat. Tot i que això és rellevant, seguim Riquelme Arredondo i Quintero Corzo (2017), que subratllen que la literacitat hauria de promoure's de manera crítica, abastant el procés de descodificació de problemes socials, culturals i polítics. Per aquesta raó, és millor traduir Critical Cultural Literacy com 'Educació Cultural Crítica'.

Recomanació

Incloure el terme educació cultural crítica en les polítiques i currículums educatius catalans per anar més enllà d'un enfocament exclusiu en la lectura i l'escriptura i incorporar una literacitat que tingui en compte la dimensió social i cultural, així com treballar-la a través de les arts.

La LEC menciona que una de les seves bases és l'educació inclusiva, promovent l'equitat i la cohesió social. La literacitat cultural crítica pot contribuir-hi, ja que permet "afrontar els problemes socials a partir del debat i l'argumentació, per formar un judici propi i prendre decisions per intervenir socialment" (Grup de Recerca en Didàctica de les Ciències Socials, s.f.).

Integrar l'educació cultural crítica en la formació docent per fomentar processos d'aprenentatge participatius i políticament compromesos. Això també ajudaria a assolir l'objectiu de l'educació inclusiva, promovent l'equitat i la cohesió social dins de les pràctiques docents.

Des d'una perspectiva hispanoparlant, la literacitat cultural crítica se centra en "la interacció entre diferents cultures en diversos contextos" (Alcocer et al., p.3). Aquest procés inclou la negociació de relacions de poder, models culturals i significats, i fins i tot pot implicar conflictes d'identitat. És a dir, advoca per generar noves pràctiques menys centrades en la resolució de problemes i més en gestos polítics destinats a crear comunitats diverses i diversificades.

Promoure programes d'educació cultural crítica (tant dins com fora de les institucions educatives) per desenvolupar pràctiques relacionals al voltant de les cultures. En lloc de centrar-se en la resolució de problemes, aquests programes haurien de fomentar comunitats diverses i diversificades. Aquests programes poden incloure pràctiques comunitàries i artístiques per reforçar el seu propòsit, ajudant els docents i les escoles a desenvolupar competències curriculars en ciutadania.

Referències

Alcocer Vázquez, E., Balderas Garza, M., i Ix Caamal, J (2021). El lector al centro: análisis del enfoque didáctico de literacidad cultural. *Sinéctica*, 56, Article e1179. [https://doi.org/10.31391/s2007-7033\(2021\)0056-007](https://doi.org/10.31391/s2007-7033(2021)0056-007)

Grup de Recerca en Didàctica de les Ciències Socials (n.d). *Literacidad Crítica*. Universitat Autònoma de Barcelona. <https://webs.uab.cat/gredics/literacidad-critica/>

Riquelme Arredondo, A., i Quintero Corzo, J. (2017). La literacidad, conceptualizaciones y perspectivas: hacia un estado del arte. *Reflexiones*, 96(2), 93–105. <https://doi.org/10.15517/rr.v96i2.32084>

Funded by
the European Union